

Lo gojat de noveme
de Bernat Manciet

Un dimenge vèspre, qu'èri damorat tot sol au Barralh, e qu'espièi au cabinet deus posons. Se tinèn sus las pòsts, dens los caishòts d'acajó, dens los secrets de las tirketes e de las pòrtas. N'i avè tota ua seguida de bocaus e de fioics, e que sabi ont èran las receptas deu poson e deu contrapason. Qu'emplivan las marjas deus grans libis deu Thore e deu Candolle, la vielha cosia las i avè escriutas dab tinta-hiu.

Lo maquinairè rentrè dens la cramba en aqueth moment. Lavetz, shens d'arren díder, que li aufrii un gran veire d'aiga emposada, e qu'estoi lo permèr a búver. Sa man treblè, mès que bevó eth tanben. A mesura que lo poson hadè efèct, qu'avom páur, e que ns'espièm, e lo nòste hasti l'un de l'aut que lo descobrim. E quan li aufrii lo contrapason, quan l'avoï pres au mon torn, que nse divom ajacar en travèrs deu leit, lo deu gojat de noveme, e las sofranças, las alucinacions, las colors qui nes apareishèn, esclatantas, nes hadèn enqüèra mèi páur, e que nse tenèm per la man, nse sarràvam los dits, los uelhs barrats, lo còr pèc e hòu. Aquera doçor de nes hastiar nes convinó.

Que sagèm tot lo vèspre d'auts posons e contrapasons, dinc a que ns'adromim pròche e pròche, dab mau de cap e d'estomac. Mès jo, dens nòste dròmer, escotavi çò que didè lo maquinairè.

Parlava deu son amic qui vineré pas mèi. E aquò que me deishudè de mèi gran nharra enqüèra.

· -" Te damorará pas mèi de poson, a fòrça, ce me dishó lo maquinairè un desser.

- Çò que't pòt har ? E qu'èm lèu, totun, a la fin deu Barralh. "

Tot ser o quasi, adara, que hadèm aus posons, e a atèner lo mèi tard possible entà préner lo poson contra.

· " Tu, pòts atèner un chic ?

- Sèi pas, e'm pensi que òc. " Un dimenge vèspre, qu'èri damorat tot sol au Barralh, e qu'espièi au cabinet deus posons. Se tinèn sus las pòsts, dens los caishòts d'acajó, dens los secrets de las tirketes e de las pòrtas. N'i avè tota ua seguida de bocaus e de fioics, e que sabi ont èran las receptas deu poson e deu contrapason.

Qu'emplivan las marjas deus grans libis deu Thore e deu Candolle, la vielha cosia las i avè escriutas dab tinta-hiu.

Lo maquinairè rentrè dens la cramba en aqueth moment. Lavetz, shens d'arren díder, que li aufrii un gran veire d'aiga emposada, e qu'estoi lo permèr a búver. Sa man treblè, mès que bevó eth tanben. A mesura que lo poson hadè efèct, qu'avom páur, e que ns'espièm, e lo nòste hasti l'un de l'aut que lo descobrim. E quan li aufrii lo contrapason, quan l'avoï pres au mon torn, que nse divom ajacar en travèrs deu leit, lo deu gojat de noveme, e las sofranças, las alucinacions, las colors qui nes apareishèn, esclatantas, nes hadèn enqüèra mèi páur, e que nse tenèm per la man, nse sarràvam los dits, los uelhs barrats, lo còr pèc e hòu. Aquera doçor de nes hastiar nes convinó.

Que sagèm tot lo vèspre d'auts posons e contrapasons, dinc a que ns'adromim pròche e pròche, dab mau de cap e d'estomac. Mès jo, dens nòste dròmer, escotavi çò que didè lo maquinairè.

Parlava deu son amic qui vineré pas mèi. E aquò que me deishudè de mèi gran nharra enqüèra.

· -" Te damorará pas mèi de poson, a fòrça, ce me dishó lo maquinairè un desser.

- Çò que't pòt har ? E qu'èm lèu, totun, a la fin deu Barralh. "

Tot ser o quasi, adara, que hadèm aus posons, e a atèner lo mèi tard possible entà préner lo poson contra.

· " Tu, pòts atèner un chic ?

- Sèi pas, e'm pensi que òc. "

La mòrt nes vinè ua causa ordinària.

La mòrt nes vinè ua causa ordinària.

In *Lo gojat de noveme*, Reclams, 1995

Questions per un comentari de tèxt : " Lo gojat de noveme "

- 1) Essajatz d'amuishar que l'escèna a la quau assistim s'aparenta a un rituaiu religiós. Lo quau ? A qué se ved ?
  - 2) Au par d'aqueth rituaiu que i a totun ua grana diferéncia. La quau ?
  - 3) Com dens religions paganas, aqueth rituaiu balha la possibilitat de qué ?
  - 4) Bernat, lo narrator sap que va morir. Per quina rason pren lo poson e lo contraposen ?
  - 5) Que'u balha tanben ua impression de libertat. Perqué ?
  - 6) Analisatz la relacion entre los dus personatges.
-

Aqueste roman de Bernat Manciet a per cadre las Lanas. Lo narrator, Bernat, conta la fin de la soa familha, autescòps rica, obligada de véner la propietat e la maison. Ad aquesta descaduda correspon la pròpria fin deu narrator puishque lo recit s'acaba dab la soa mort. Lo gojat de noveme qui balha lo títol au roman ei un gojat drin misteriós qui tornava dens aquesta familha cada an au mes de noveme per quauques dias. Lo narrator, aus presas dab la mort qui l'argüeita, que n'ei com obsadat.

Lo noste passatge ei situat de cap a la fin deu libe. Bernat déjà plan malaud, a encontrat dens los bòscs un joen maquinaire qui tribalha a copar husta. Que son vienguts amics...

I) Un Rituaiu religiós

Çò qui poderé aparéisher a purmèra vista com la maishanta abitud de dus joens drogats s'aparenta meilèu a un vertadèr rituaiu religiós. De hèit lo primèr còp que Bernat pren lo poson ei un dimenge, lo dia de la setmana qui dens la tradicion crestiana ei dedicat a l'adoracion de Diu. De mei, los fioics de poson son sarrats dens un cabinet clavat qui n'ei pas shens raperar lo tabernacle de la glèisa on son estruçats las ostias e lo cibòri. Lo caractèr misteriós ei joslinhat : s'i parla de " secrets ". E de hèit lo tabernacle ei l'endret mei sent de la glèisa. Dens la medisha dralha, los libes deu Thore e deu Candolle (qui pòrtan lo nom de dus botanistas landés) serén com la Bíblia d'ua religion pagana. Com sovent dens las religions paganas las hemnas possedeishen un poder deus grans (cf. las vestalas a Roma) : qu'ei la vielha cosia qui escrivó era medisha las receptas d'emplec deus posons e contraposen.

Quan los dus joens beven l'aiga emposoada, que diserén qu'assistim a ua comunion. Mès au lòc de béver la sang deu Crist qui pòrta la vita, que beven la mort. Que's pòt parlar d'ua vertadèra comunion puishque los dus òmis que's honen dens un medish deliri (" que nes tenèm per la man, nse sarràvam los dit " " dens nòste dromèr "). Enquèra un còp, com dens religions paganas, lo rituaiu permet aus qui'u pratican d'accedir a percepcions navèras, un monde navèth (" las alucinacions, las colors qui nes apareishèn "), paraulas qui n'existeishen pas (" parlava deu son amic qui vineré pas mei ").

II) La volontat de maserar la mort

Aqueth rituaiu ei tanben ua acèsia au sens primèr, qu'ei a díser un exercici d'entraînement deu còs. Bernat lo narrator ei malaud e que sap que va morir. Atau, la presa se poson e de contraposen s'impausa com lo mejan de maserar la mort, d'aprene a morir : " La mort nes vinè ua causa ordinària ".

De mei n'a pas nada presa sus la soa malaudia. Ne i pòt pas arren ; mentre qu'ei completament mèste deus posons. Que's pòt har morir a tot moment o decidir de viver.

III) Ua omosexualitat en filigrana

Que podem tanben véder dens l'espectacle de la comunion, a tots los sens deu tèrmi, d'aquestes dus gojats, l'evocacion discrèta d'ua omosexualitat esconduda. E de hèit que s'uneishen sus un lheit dens un medish desvari qui's pòt aparentar a l'estàsia amorosa.

Aquò explicaré lo gelosèr (" que me deishudè de mei gran nharra enqüèra ") deu narrator quan cred entèner lo maquinaire parlar deu son amic (" parlava deu son amic qui vineré pas mèi ").

Conclusion :

Aqueste passatge, d'ua grana riquesa literària, mes tanben a l'atmosfèra pesuga on la mort sembla esperar la soa òra, ei un bon exemple de l'ambient qui regna dens lo roman de Bernat Manciet. Lo legedor, gahat, non pòt pas qu'acompanhar los personatges dens la loa descaduda dinc a l'ultima fin.

Aprestat per Felip BIU